

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Natura 2000 ontwikkelopgave De Wieden fase 2

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

27 november 2024 / projectnummer: 3796

1 Advies over het MER en de aanvulling in het kort

De provincie Overijssel wil maatregelen nemen die bijdragen aan de natuurdoelen voor het beschermde natuurgebied De Wieden. In vier gebieden, 197 hectare in totaliteit (zie figuur 1), worden hydrologische herstelmaatregelen genomen zoals verhoging van het waterpeil en maaiveldverlaging, waarna ze worden ontwikkeld tot natuurgebied. De vier gebieden liggen al in het aangewezen Natura 2000-gebied¹. Met deze maatregelen komt er meer ruimte voor moerasvogels en de otter. Ook wordt ingezet op de ontwikkeling van blauwgraslanden.

Voor het besluit over het provinciaal inpassingsplan (PIP), de ontgrondingenvergunning, de watervergunning en het peilbesluit is een milieueffectrapport (hierna: MER) opgesteld. Eerder constateerde de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie) dat in het MER nog belangrijke informatie ontbrak.² Het betrof een uitgewerkt alternatief voor geschikt riet voor moerasvogels, impact op archeologische waarden, inzicht in de waterkwaliteit en informatie over de uitstoot van broeikasgassen. Hierna is het MER aangepast en aangevuld.

De provincie Overijssel heeft de Commissie gevraagd te adviseren over het aangevulde en aangepaste MER.³ In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') zich uit over de juistheid en de volledigheid van het aangevulde MER.

Wat staat in het aangevulde MER?

Het MER geeft de doelstellingen⁴ per deelgebied weer. Deze doelen komen voort uit de eerder opgestelde gebiedsanalyse en het Natura 2000-beheerplan voor De Wieden en Weerribben.⁵ De onderbouwing van het plan en afwegingen daarbij staan in het inrichtingsplan,⁶ die als bijlage bij het MER is opgenomen. In het MER zijn enkele meekoppelkansen en specifieke aandachtspunten onderzocht. Voorbeelden hiervan zijn de koppeling van de watersystemen van deelgebieden Beukers en Doosje, mogelijkheden voor commerciële rietteelt en effecten op de waterkwaliteit in de boezem.

¹ Aanwijzingsbesluit De Wieden PDN/2013-035.

² Commissie voor de milieueffectrapportage, voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport, 15 april 2024. [3796 vts titelblad](#)

³ MER Wieden Fase 2, Zomerdijk Zwartzluis, Beukers, Doosje, Polder Giethoorn Provincie Overijssel. Arcadis, 4 oktober 2024.

⁴ Pagina 8 van het MER. Voor Zwartzluis/Beukers zijn er doelstellingen voor broedhabitat voor moerasvogels (in ieder geval roerdomp, bruine kiekendief, porseleinhoen), leefgebied voor de otter en de ontwikkeling van blauwgrasland. Voor Doosje betreft het broedhabitat voor voornoemde moerasbroedvogels, en voor de bruine kiekendief ook foerageergebied. Voor polder Giethoorn richt het doel zich op broedhabitat voor roerdomp, bruine kiekendief en rietzanger, grote karekiet en op foerageergebied voor de bruine kiekendief.

⁵ Natura 2000 beheerplan De Wieden – Weerribben, 30 maart 2017.

<https://www.bij12.nl/wpcontent/uploads/2023/11/Beheerplan-De-Wieden-en-Weerribben.pdf> Gedeputeerde Staten van Overijssel hebben op 29 maart 2022 de beheerplanperiode voor het beheerplan Wieden en Weerribben verlengd voor een periode van zes jaar of - in het geval er eerder een nieuw beheerplan wordt vastgesteld - tot die datum. Binnen de looptijd van het verlengde Natura 2000-beheerplan wordt een nieuw, herzien beheerplan vastgesteld. Er is voor de tussentijd ook een ontwerp-addendum gepubliceerd. Dit addendum voegt maatregelen toe voor fosfaatreductie in oppervlaktewater, de grote karekiet en bestrijding van invasieve exoten. <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/11/Natura-2000-Ontwerp-AddendumNatura-2000-beheerplan-De-Wieden-en-Weerribben.pdf>. Voor het beheerplan is geen MER opgesteld.

⁶ IR 2 Inrichtingsplan Wieden fase 2, ter onderbouwing van het ontwerp voor Natura 2000 inrichting Zwartzluis, Beukers, Doosje en Polder Giethoorn Provincie Overijssel, 14 september 2023.

Per deelgebied zijn de effecten in beeld gebracht (aanlegfase en eindsituatie). Hieruit blijkt dat er in de aanlegfase veelal negatieve effecten zijn op bodem en ondergrond, archeologie, sommige beschermde soorten, mobiliteit en klimaat. In de eindsituatie zijn er positieve effecten op de te versterken natuurwaarden in De Wieden (het doel van het project), en daarnaast ook voor het grondwater, recreatie, en klimaat. In deelgebied Doosje worden in de eindsituatie negatieve gevolgen voorzien voor bodemkwaliteit en de landbouw.

In het MER is aangegeven dat met de voorgenomen maatregelen de natuurdoelen voor deze deelgebieden worden bereikt. Daarbij zijn de gewenste arealen voor de natuurdoelen in Polder Giethoorn en Doosje niet geheel te realiseren. Deze worden nu gerealiseerd in Beukers en Zwartsluis.

Het MER is aangevuld met informatie over uitstoot van broeikasgassen, archeologie, impact op waterkwaliteit en informatie over mogelijkheden natuurlijke peilfluctuatie voor sterker riet. Voor de milieuaspecten archeologie en oppervlaktewaterkwaliteit⁷ heeft de aangevulde informatie ook geleid tot een aanpassing in de effectbeoordeling (van neutraal naar een licht negatief effect).

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is op de gevraagde milieuonderdelen aangepast, waardoor de milieu-informatie completer en beter navolgbaar is. **De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling daarop, de essentiële informatie bevatten om een besluit te kunnen nemen over het provinciaal inpassingsplan en de bijbehorende besluiten waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.**

Wel beveelt de Commissie aan om de effecten van de ingrepen op grond- en oppervlaktewater periodiek te monitoren. De (tijdelijke) gevolgen zijn nu op basis van expert judgement beschreven en aangepast in het rapport, waaruit ook blijkt dat er onzekerheden zijn. Deze leemte in kennis kan worden opgelost door periodiek de gevolgen voor de waterkwaliteit te monitoren en aanvullende maatregelen te nemen indien nodig.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject. In het eerdere advies heeft de Commissie ook een aantal aanbevelingen gedaan om de besluitvorming nu én in de toekomst te verbeteren. Deze aanbevelingen blijven onverkort van kracht.

⁷ Voor deelgebieden Doosje en Beukers.

Figuur 1: Ligging van de deelgebieden Beukers, Doosje, Polder Giethoorn en Zwartsluis in De Wieden (bron: MER).

Aanleiding MER en achtergrond

Voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen en de functiewijziging van gronden is een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) nodig en voor het grondverzet ook ontgrondingenvergunningen. Op grond van het Besluit milieueffectrapportage is het geheel plan- en project-mer-plichtig (categorieën D9 en C16.1 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage). Daarom heeft de provincie ervoor gekozen om een gecombineerd plan-/project-MER te maken. Voor het uiteindelijk kunnen realiseren van het plan is ook een watervergunning en een aanpassing van het peilbesluit nodig. Hiervoor is het waterschap Drents Overijsselse Delta het bevoegd gezag.

Wetgeving van toepassing op dit plan

Voor dit plan en het MER is nog de wetgeving zoals die gold vóór 1 januari 2024 van toepassing (zoals de Wet milieubeheer), en niet de huidige wetgeving (de Omgevingswet). Dit omdat het provinciaal inpassingsplan in procedure is gegaan voordat de Omgevingswet op 1 januari van kracht werd.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Provinciale Staten van Overijssel – besluit over het PIP.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3796 op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe. In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Alternatief peilfluctuatie voor doelstelling moerasvogels

In het eerdere MER ontbrak een alternatief dat uitgaat van natuurlijke (water)peilen in de deelgebieden in plaats van vaste peilen. Dit is mogelijk positief voor het creëren van geschikter riet voor moerasvogels.

In het aangevulde MER is nader toegelicht dat een meer natuurlijk peilverloop een extra onderbemaling in de zomer vergt, wat mogelijk negatieve effecten meebrengt op enkele Natura 2000-delen, terwijl (ongewenste) verbossing hierdoor kan worden bevorderd. Ook is aangegeven dat een winddynamiek zoals langs de Randmeren in dit gebied niet te verwachten is. Toegelicht is dat met de huidige plannen er naar verwachting voldoende sterk riet zal komen voor de Grote Karekiet, al blijft het een uitdaging om duurzaam voldoende waterriet te realiseren. Geconcludeerd wordt dat ondanks het stabiele peil er toch invulling kan worden gegeven aan de doelstelling voor Grote Karekiet, zonder dat dit ten koste gaat van de andere doelstellingen voor het Natura 2000-gebied.

Hiermee is naar het oordeel van de Commissie voldoende informatie beschikbaar voor de besluitvorming.

2.2 Archeologie

Er mistte nog informatie in het MER over de impact op archeologische waarden. De effecten waren onvoldoende beschreven. Ook was het niet duidelijk of wordt voldaan aan de regels van de gemeente Steenwijkerland.

In het aangevulde MER is archeologie als milieuaspect per deelgebied opgenomen in de referentiesituatie. Ook zijn de effecten bij de gebruiksfase beschreven (doorworteling bij beplanting) en is aangegeven dat de bodemingrepen niet plaatsvinden op gebieden met een archeologische verwachting (de zandruggen). Omdat doorworteling niet gemitigeerd kan worden leidt beplanting tot een risico. Deze aanvullingen hebben geleid tot een aanpassing van de effectbeoordeling op de te verwachten archeologische waarden.

Daarnaast worden de slootprofielen DP.05 en DP.06 aangepast zodat deze binnen de grenswaarde van één meter diepte blijven, zoals gesteld door de gemeente Steenwijkerland. De Commissie beveelt wel aan het effectbeoordelingskader op pagina 10 van het MER (tabel 2.1.) voor archeologie aan te vullen met 'aanleg- en eindsituatie', zoals nu ook in de aanvulling is onderzocht. Daarnaast beveelt zij aan om met duidelijke normeringen te werken voor de zonering van de zandruggen, zodat ook de flanken van de zandruggen gespaard blijven. Dit zorgt ook voor opbolling van lokaal grondwater in de zandrug zodat er (zeer)

lokaal kwelstroming kan ontstaan wat een positieve ontwikkeling heeft op het habitattype blauwgrasland.

De Commissie stelt dat met de aanvullingen in het MER voldoende informatie beschikbaar is voor de besluitvorming.

2.3 Waterkwaliteit

In het eerdere MER ontbrak onvoldoende inzicht in de effecten op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater, en wat de impact is op de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water.

In het aangevulde MER is aangegeven dat bij gebied Zwartsluis de kans op nalevering van fosfor uit de bodem groot is op het water, maar dat dit naar verwachting geen significante vracht is en daarmee geen effecten heeft op de kwaliteit van het water. Er is geen onderbouwing beschikbaar door middel van een berekening van debieten. Bij deelgebieden Beukers en Doosje wordt eveneens aangegeven dat er kans is op nalevering fosfor uit de bodem. Dit stroomt niet naar het Natura 2000-gebied maar naar het Meppelerdiep en heeft naar verwachting een gering effect. Dit wordt niet met een berekening onderbouwd. Wel is de effectbeoordeling op oppervlaktewater aangepast naar licht negatief.

De onderbouwing van de effecten op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater is dus aangevuld en aangepast: summier en op basis van expert judgement. De Commissie verwacht echter dat met de aanpassing van de beoordeling en de aanvullende toelichting er wel een goede inschatting van de risico's is weergegeven en daarmee voldoende informatie voor de besluitvorming, maar dat er wel nog onzekerheden zijn. De Commissie beveelt daarom aan om periodiek te monitoren, om zo te controleren of de gevolgen voor de waterkwaliteit overeenkomen met de effectbeoordeling in het MER. Indien nodig kunnen dan aanvullende mitigerende maatregelen worden genomen.

2.4 Klimaatadaptatie en –mitigatie

Er ontbrak nog informatie over de uitstoot van broeikasgassen.

Er is een nieuwe bijlage opgesteld met daarin een inschatting van de broeikasgasemissies in de referentiesituatie, wat de uitstoot is door de aanlegfase en wat de jaarlijkse emissie in de eindsituatie is. Dat is per deelgebied uitgewerkt. Voor de aanlegfase is gekeken naar de situatie als gewerkt wordt met elektrisch materieel of als gebruik wordt gemaakt van graafmachines op fossiele brandstoffen.

De berekeningen zijn gemaakt op basis van recente literatuur, bijvoorbeeld over de verminderde oxidatie van veen. Uit de berekeningen met kengetallen blijkt dat het plan na uitvoering, en met aftrek van de aanlegfase, een positief effect heeft op de jaarlijkse emissie van broeikasgassen. Dit heeft te maken door verhoging van het waterpeil, waardoor de veenoxidatie vermindert. Naar het oordeel van de Commissie is hiermee voldoende informatie beschikbaar voor de besluitvorming.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Annemie Burger (voorzitter)

dr. Agata Klimkowska

dr. Heleen van Londen

Tom Ludwig MA (secretaris)

Reinder Torenbeek

ing. Rob Vogel

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal inpassingsplan en diverse vergunningen.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Dit project valt onder de regelgeving van voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024). Voor deze procedure volgt daarom nog uit [onderdelen C en D van de bijlage bij het voormalige Besluit milieueffectrapportage](#) dat een MER vereist is. In dit geval gaat het om categorieën D9 en C16.1. Er is daarom een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

Provinciale Staten van Overijssel voor het provinciaal inpassingsplan. Voor de watervergunning en aanpassing van het peilbesluit is het waterschap Drents Overijsselse Delta het bevoegd gezag.

Initiatiefnemer besluiten

Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegestuurd.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3796](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

